

Jaarverslag 2021 commissie Jaarboek

De commissie Jaarboek bestond in 2021 uit de volgende personen: Wijnand Renden (voorzitter), Corstiaan Prince (secretaris), Rob van Leeuwen, Huib Uil, Lydia Mol-Sipman en Jop Steenhof de Jong. Daarnaast trad historica Inge Dekker, werkzaam bij het Stadhuismuseum Zierikzee, toe tot de redactie. Een zeer welkome versterking voor ons redactieteam.

Vrijdag 26 november 2021 verscheen de 46ste editie van de Kroniek van het Land van de Zeemeermin (Schouwen-Duiveland). De presentatie vond – na een onderbreking in 2020 vanwege de coronapandemie – weer plaats tijdens de najaarsvergadering, die dit jaar werd gehouden in het Dorpshuis Oosterhof te Oosterland. De uitreiking had deze keer een ingetogen karakter vanwege het overlijden van Wijnand Renden op 8 november 2021. Wijnand was jarenlang de drijvende kracht achter de redactie. Ondanks zijn ziekte heeft hij de Kroniek-2021 nog weten te realiseren, al heeft hij de presentatie helaas niet meer mee kunnen maken. Tijdens de uitreiking gaf Huib Uil een indrukwekkende voordracht die in het teken stond van het leven van Wijnand.

Ook deze jaargang bevat de Kroniek een reeks boeiende artikelen waarin verschillende aspecten van de eilandelijke historie aan bod komen: van middeleeuwse rechtspraak tot cabaret in het midden van de vorige eeuw.

Het openingsartikel is van archeoloog Ilja Mostert, thans werkzaam bij het Gemeentearchief Schouwen-Duiveland. In 'Als keur en Voirbot' behandelt hij de criminele rechtspraak in Zierikzee in de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd. Met name de zogeheten waarheidsboeken, registers van uitgesproken vonnissen tussen 1498 en 1811, geven inzicht in de rechtspraak over een lange periode. Bijzonder zijn de vele tamelijk lugubere illustraties van galgen, beulzwaarden en galeien, etc. die deze boeken bevatten. Het dragen van schandstenen, een publiekelijke geseling, brandmerking of verbanning waren andere middelen om wetovertreders te bestraffen.

In het tweede artikel, van de hand van Frans Beekman, draait het om de 'Hofferuskaart' uit 1540. Deze kaart was opgesteld om keizer Karel V, die in dat jaar Schouwen bezocht, te informeren over de problematische toestand van de dijken, met name aan de zuidkust. In zijn artikel schetst Beekman de betekenis van andere landschappelijke elementen die op de kaart zijn afgebeeld, zoals de duinen, het vaartenstelsel en het inlagenlandschap.

Boeken staan centraal in de bijdrage van Bert Stamkot over het leven van de 18^e-eeuwse boekverkoper en stadsdrukker Peter Ozias van den Thoorn uit Zierikzee. Stamkot beschrijft het reilen en zeilen van deze bescheiden drukker binnen de bredere context van de boekgeschiedenis in de stedelijke cultuur van de Republiek. De betekenis van Pieter Ozias van den Thoorn ligt volgens de auteur vooral in zijn gedrukte *Catalogus*: 'Dit unieke document geeft een goed inzicht waaraan een kleine drukkerij qua letterfonts, ander zetsel en inrichting, moest voldoen'.

Redactielid Hub Uil beschrijft de 'meer dan romantische' levensloop van Eduard M.J. Colaço Belmonte (1855-1931?). Deze uit Paramaribo afkomstige Portugese Jood kende een leven van pieken en dalen, waarbinnen zijn verblijf in Zierikzee een belangrijke plaats innam. In 1892 kreeg hij een betrekking als docent aan de hbs, maar gaandeweg raakte hij steeds meer in opspraak, vooral vanwege de privélessen die hij tegen betaling gaf. In 1907 nam hij afscheid van de school en verliet Zierikzee voorgoed. Na allerlei omzwervingen kwam hij in Oost-Europa terecht en vocht als militair mee in de Eerste Wereldoorlog en de daaropvolgende Russische burgeroorlog.

André Flikweert behandelt de katholieke-apostolische gemeente te Nieuwerkerk. Deze kleine kerkelijke gemeente die in de Nieuwerkerkse volksmond 'Het geloafje' werd genoemd, bestond van 1873-2016. Op gedetailleerde wijze beschrijft Flikweert het wel een wee van deze gemeente, waarvan het kleine kerkgebouw aan de Molenstraat enkele jaren geleden gesloopt is.

Redactielid Jop Steenhof de Jong beschrijft de komst in 1876 van een stoomgemaal bij de Flaauwersinlaag. Dit eerste stoomgemaal in Zeeland zorgde ervoor dat het laagste deel van Schouwen, bij het zogeheten Prunjebevang, voortaan op een efficiënte wijze droog kon worden gemalen. Hierdoor was het in de winter niet meer zo'n natte boel en konden de akkers eerder worden ingezaaid en kwam er meer grond vrij voor beweiding. In zijn artikel gaat de auteur ook in op de technische aspecten van het gemaal.

Deze jaargang sluit af met een artikel over cultuur en cabaret, met de titel 'Ons binne ma boertjes'. Robert van Leeuwen, eveneens lid van de redactie, schrijft over het MCD-gezelschap die in de periode 1938-1956 in Zierikzee furore maakte. De afkorting MCD komt van de grondlegger Marinus Cornelis Doeleman (MCD), een middenstander die alom bekend was in Zierikzee en de rest van het eiland. Van Leeuwen schets het beeld van een swingend gezelschap dat met zijn revues grote successen kende in de Zierikzeese Concertzaal en daarbuiten.

De commissie Jaarboek wil op deze plaats graag haar sponsoren bedanken, die ook dit jaar weer een fraaie uitgave mogelijk maakten. Een uitgave die bovendien nu voor de derde keer volledig in kleur en als hardcover is verschenen. De namen van de sponsoren zijn vermeld in de colofon van het jaarboek.